

про це привселюдно, їм потрібна участь і підтримка. Кожна спроба саморозкриття або саморозвитку члена групи викликає схвальну реакцію з боку інших її членів, і, відповідно підвищується мотивація особистості на подальшу активність.

Отримано 20.02.2018

УДК [356.35:378.6](477)

Костянтин Анатолійович РАДЧЕНКО,

начальник кафедри загальновійськових дисциплін

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ

Присвячено питанням професійної підготовки військових юристів до професійної діяльності. Розглянуто напрямки підготовки майбутніх військових юристів як формування професійної мотивації та професійно важливих рис особистості.

Формування професійної компетентності фахівця передбачає створення в освітньому процесі вищого навчального закладу певних педагогічних умов, зокрема, спрямованості професійної підготовки майбутніх військових юристів на формування професійної мотивації та професійно важливих якостей фахівця.

Мотивацію визначають як сполучення сталих мотивів, що розкривають природу, скерованість і сутність діяльності людини та її поведінки. Водночас мотивація є складною системою зіставлення людиною зовнішніх та внутрішніх чинників поведінки, яка встановлює шляхи реалізації певних форм діяльності, та їхнє спрямування [1].

У психологічному словнику мотивація визначається «як спонукування до дії; динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби» [3, с. 201].

Мотивація людини являє собою комплекс спонукань: потреб, мотивів, ідеалів, цілей, ціннісних орієнтацій, які взаємопов'язані між собою та організовані в систему, що і визначає цілісну поведінку людини, надає їй спрямованості. Мотивація виконує декілька функцій: спонукає поведінку людини, спрямовує її, надає їй особистісного змісту та значимості. При цьому, мотивація передбачає спрямованість та інтенсивність зусилля. Спрямованість зусилля означає, що особа здійснює пошук зумовлених ситуацій або прагне до них, чи навпаки, зумовлені ситуації приваблюють її. Інтенсивність характеризує ступінь зусиль, що докладаються в обумовленій ситуації.

Ми розділяємо думку Є. Ільїна, який розглядає мотивацію, як «динамічний процес формування мотиву». Разом з тим, мотив є «складним психологічним утворенням, який спонукає до свідомих дій, вчинків та виступає їх підґрунтям» [2, с. 98]. Мотиви визначаються знаннями, переконаннями, потребами і інтересами, сукупний вплив яких сприяє формуванню мотиваційної діяльності особистості.

Проблема формування мотивації одна з важливіших умов успішності у досягненні результатів. Практика свідчить, що співвідношення професійної діяльності з мотиваційними особливостями фахівців є динамічним процесом, у якому виникають і розвиваються (або регресують) їх цілі та мотиви.

У нашому розумінні мотивація майбутніх військових юристів складається з ряду спонукань, які постійно змінюються і вступають один з одним у нові відносини (потреби і сенс навчання студента, його мотиви, цілі, емоції, інтереси). Тому становлення мотивації є не просто зростанням позитивного або негативного ставлення до професійної діяльності, а й ускладненням структури мотиваційної сфери, до складу якої входять спонукання, поява нових, більш зрілих, іноді суперечливих відносин. Саме сформована професійна мотивація забезпечує сумлінне ставлення до виконання професійних обов'язків («мотив обов'язку»), що особливо важливо у військових професіях.

Слід підкреслити, що мотивація певною мірою визначає не тільки ставлення людини до професійної діяльності, а й певні її особистісні якості, в тому числі й ті, що є необхідними у професійній діяльності.

Представник кожного типу професії має свій комплекс особистісних якостей, які сприяють успішному оволодінню і подальшому виконанню професійної діяльності. Відповідно до Кваліфікаційного паспорту юриста [4] представник даної професії повинен володіти такими якостями:

- керуватися принципом верховенства права, знати і поважати закони;

- вміти організувати свою діяльність і самокритично оцінювати її результати, бути переконаним у необхідності постійного професійного самовдосконалення, вміти постійно акумулювати нову інформацію;

- бути справедливим і гуманним, поважати моральні цінності, здатним нести відповідальність за долю людей;

- поважати чужу думку і вміти відстоювати власну у випадку переконаності в правоті, проявляти твердість і незалежність у відстоюванні власного судження, не боятися сміливих ідей;

- мати здатність поставити себе на місце іншої людини (клієнта) і оцінити ситуацію з цієї позиції, бути здатним до співпереживання і милосердя;

- бути політично активним і психологічно стійким, проявляти твердість моральних та ідейних переконань, культивувати в колективі плюралізм думок, дискусію, ініціативу;

- мати почуття обов'язку і відповідальності за доручену справу, вміти створити команду однопідпорядкованих;

- бути зібраним і врівноваженим, здатним концентрувати і швидко переключати увагу.

Вище зазначені професійно важливі якості юриста можна назвати загальними для багатьох видів юридичних професій (юрисконсульта, адвоката, судді та ін.). Проте, будь яка професія має свої специфічні особливості, які визначають вимоги до особистості фахівця. Військовий юрист – це військовослужбовець (офіцерського складу), який має вищу юридичну освіту, що відає питаннями застосування норм права до правовідносин, що складаються в збройних силах (тобто військового права і загальноправових норм). Військові юристи працюють в органах військової прокуратури, органах військового слідства і в органах військової юстиції; раніше працювали в судах. Тобто дана професія поєднує в собі і військовою службу і юридичну діяльність, а це означає, що і перелік професійно важливих якостей повинен відображати вимоги цих двох видів професій до особистості фахівця.

Отже, ми виділяємо такі професійно важливі якості військового юриста: *дисциплінованість і відповідальність* (усвідомлене виконання вимог, високо розвинене почуття обов'язку за доручену справу, відповідальне ставлення до навчання та майбутньої професійної діяльності), *самостійність* (самостійне виконання професійних завдань без потреби постійного контролю ззовні), *наполегливість* (упорний у досягненні мети), *самовладання* (здатність володіти собою, стриманість), *організованість* (планування своїх дій та встановлення порядку їх виконання), *рішучість* (швидко і зважене прийняття рішень при виконанні тієї чи іншої дії, вчинку), *ініціативність* (прагнення до творчості, прояву ініціативи).

Реалізація зазначеної педагогічної умови можлива шляхом застосування в освітньому процесі інтерактивних методів і форм навчання (вправи, ситуації активного пошуку, розв'язання професійно орієнтованих ситуацій, виконання творчих завдань); задля формування і розвитку професійно важливих якостей та комунікативної компетентності майбутнього військового юриста доцільно використовувати професійний тренінг або його окремі елементи (вправи, ігри, ігрові ситуації).

Список бібліографічних посилань

1. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирования личности. М : Мысль, 1976. 156 с.

2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб. : Питер, 2002. 508 с.
3. Психология : словарь / под ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. М. : Педагогика, 1990. 458 с.
4. Скаун О. Ф., Овчаренко Н. І. Юридична деонтологія : підручник. Харків : Основа, 1999. 280 с.

Отримано 03.03.2018

УДК 159:355.232:351.745.5

Олена Русланівна ГОЛОВЧЕНКО,

студентка Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕРСОНАЛУ МВС

Розглянуто теоретичні аспекти психолого-педагогічної підготовки професійної освіти персоналу МВС. Акцентовано на необхідності врахування індивідуально-психологічних особливостей особистості майбутніх працівників правоохоронних органів.

В сучасних умовах на працівників правоохоронних органів покладено широке коло обов'язків. Реалізуючи покладені обов'язки на керівників підрозділів, які повинні навчати і виховувати громадян, співробітників, поєднуючи вимогливість і принциповість спільно з довірою і повагою повинні мати певні знання і уявлення в галузі педагогіки і психології.

Метою психологічної підготовки персоналу МВС є формування у них готовності діяти професійно, грамотно, чітко, з високою працездатністю в будь-яких складних умовах службової діяльності.

Освітній процес являє собою цілісну систему, і його оптимізація може бути успішною лише при системному поході. Діяльність освітнього закладу і весь освітній процес повинні бути приведені в повну відповідність з потребами відновлення нашого суспільства та створення правової держави. Головна метою освітнього закладу є підготовка високоосвічених фахівців для правової системи.

Специфіка професійної діяльності правоохоронців висуває особливі вимоги щодо індивідуально-психологічних особливостей вступників до вищих навчальних закладів системи МВС, необхідність психологічного супроводу під час їх навчання і адаптації до професійних умов діяльності, які мають здійснювати відповідні служби, інститути.

Питанням щодо професійно-психологічного відбору і підготовки персоналу правоохоронних органів присвячено роботи таких авторів як О. В. Іванова, А. П. Москаленко, Н. П. Сергієнко, В. С. Медведєва, О. В. Тімченко та багатьох інших.